

Doctoral dissertations 2018 – NORGE

Iversen, Magnus Hoem. / *Political advertising as a resource for citizenship. The reception of audiovisual rhetoric*. Bergen: Universitetet i Bergen, Institutt for informasjons- og medievitenskap, 2018. ISBN 9788230835951.

Politisk reklame har et dårlig rykte i Norge. På TV er slike filmer forbudt, men de florerer på Facebook. Forbudets forkjempere hevder at slike filmer kan føre amerikanisering, negativ valgkamp, pengestrømmer ute av kontroll og en fordømming av ordskiftet. Forskning tyder imidlertid på at reklamene ikke alltid er så ille som sitt rykte.

I avhandlingen snur derfor Iversen på det gamle spørsmålet om hva propaganda gjør med menneskene, til å spørre hva folk faktisk bruker propagandaen til.

Gjennom intervjuer med 23 politikere og produsenter, tekstanalyse av 8 reklamefilmer produsert for valgene i 2013 og 2015, samt 16 fokusgrupper med ulike typer velgere, finner Iversen blant annet at velgerne ikke prater spesielt mye om politiske saker etter å ha sett filmene, men heller snakker om politikk på et overordnet plan gjennom fire temaer:

Velgerne har blandede følelser knyttet til den riktige balansen mellom informasjon og underholdning. Mye informasjon ses på som viktig, men kjedelig. Mye underholdning ses på som overfladisk, men potensielt engasjerende. Velgerne liker litt negativitet, men ikke hvilken som helst negativitet og forsøker å skille mellom nyttige og unyttige former. Personfokus er mer saklig enn sitt rykte. Filmenes ofte sterke fokus på person lar folk tenke på politikk gjennom personligheter. Informantene har et tidvis bevisst og reflektert forhold til idealer som ekthet, folkelighet og det sømmelige – samtidig som disse idealene er høyst aktive i velgernes vurdering av politikerne.

Ved å kombinere medievitenskapelige og retoriske teorier lager Iversen en ny tilgang til forskning på politikens publikum, og bidrar med dette til forståelsen av hvordan vanlige borgere kan utøve det han kaller et «lyttende retorisk medborgerskap» i deres møte med politisk kommunikasjon.

Olsen, Gunhild Ring. / *A new platform for quality journalism? A study of four U.S. nonprofit university centers and their attempt to save professional reporting through using classrooms as newsrooms*. Bergen: Universitetet i Bergen, Institutt for informasjons- og medievitenskap, 2018. ISBN 9788230838242.

Krisen i mediebransjen har resultert i kraftige nedbemanninger i flere redaksjoner, og mange bekymrer seg for om den ressurskrevende kvalitetsjournalistikken vil overleve. Som et resultat har flere såkalte universitetsbaserte nonprofit-sentre dukket opp i USA. Ved å la studenter arbeide med erfarne journalister fra etablerte redaksjoner, hevder sentrene at det oppstår en vinn-vinn-situasjon: Redaksjonene får svært tiltrengte ressurser, mens studentene får verdifull erfaring fra «den virkelige verden». Gjennom samarbeid med redaksjoner som The New York Times og Frontline har sentrene vunnet en rekke priser, deriblant Pulitzer-prisen.

Avhandlingen tar utgangspunkt i fire av de mest profilerte universitetsbaserte nonprofit-sentrene for undersøkende journalistikk i USA. Ring Olsen har utført 69 dybdeintervjuer med studenter, lærere og journalister, over 90 dager med observasjon og en innholdsanalyse av sentrenes årsproduksjon. I tillegg diskuterer hun begrepene «kvalitet» og «profesjonell» inngående. Hun finner blant annet at det er fullt mulig å være en del av et universitet og samtidig produsere selvstendig journalistikk av høy kvalitet. Læringsutbyttet til studentene er mer varierende.

En student beskriver for eksempel det å arbeide i Washington Posts avdeling for undersøkende journalistikk som å bli «kastet til haiene». Hovedkonklusjonen er at nonprofit-sentre er for små og ustabile til å kunne bli en ny plattform for kvalitetsjournalistikk, men at de ser ut til å ha en sentral rolle som ideologibyggere.

Rhaman, Mofizur. / *Climate Change Journalism in Bangladesh. Professional Norms and Attention in Newspaper Coverage of Climate Change*. Bergen: Universitetet i Bergen, Institutt for informasjons- og medievitenskap, 2018. ISBN 9788230836484.

Det har vært betydelige svingninger i omfanget av dekning av klimaendringer i aviser i Bangladesh, og dekningen har vært påvirket av andre konkurrerende nyhets saker i perioden som denne avhandlingen dekker. Studiet i avhandlingen behandler dekningen av klimaspørsmål i to sentrale aviser i Bangladesh, en engelskspråklig og en der språket er bengali. Studien fokuserer på dekningen av klimatoppmøter i regi av FN, Conference of Parties (COPs), i perioden 2007-2013.

Avisene i Bangladesh anlegger ofte et rettferdighetsperspektiv i sin dekning av klimaendringer, og de fremstår ofte som talsmenn for klimarettferdighet ved å fremme og støtte bevegelse i sivilsamfunnet, inkludert grasrotbevegelser. Selv om klimarettferdighet reiser spørsmål på ulike områder, fokuserer dekningen i avisene hovedsakelig på klimarettferdighet som et spørsmål om kompensasjon og redistribusjon mellom nasjoner. Klimarettferdighet som et spørsmål om byrdefordeling der fattige og rike innenfor landets egne grenser rammes ulikt av klimaendringene, eller spørsmål om rettferdighet for andre arter, er knapt synlig i dekningen.

Avisene rapporterer dessuten hovedsakelig faktaorientert om klimatoppmøtene, og bidrar i liten grad med analyser av forholdet mellom forhandlinger under toppmøtene og større utviklingsspørsmål. De tenderer derfor mer mot å dekke toppmøtene som enkeltstående hendelser og i mindre grad konsekvensene av klimaendringene eller møtene som ledd i en prosess.

Avhandlingen sammenlikner også hvordan perspektiver på fremtiden reflekteres i klimajournalistikken i henholdsvis Finland og Bangladesh. Mens avisene i Bangladesh fremstiller klimaendringene som en kilde til sosial konflikt, fremstiller de finske avisene hjemlandet mer som en medfølende tilskuer til utviklingen. Begge lands aviser dekker framtidsperspektivene gjennom fremstilling av konsekvenser av ulike utslippsmål som blir

diskutert i klimatoppmøtene. Spørsmålet om finansiering av klimatiltak var mer prominent i deknningen i avisene i Bangladesh enn i de finske.

Avhandlingen konkluderer med at gjennom deknningen av klimaendringene har det skjedd en styrking av journalistiske normer med utspring i utviklingsjournalistikk og journalistikk som aktivt tar stilling for svake grupper. Dette er normer som allerede er godt etablert i deler av profesjonell, journalistisk praksis i Bangladesh.

Svensson, Trygve Tronhuus. / *Ludvig Holbergs retorikk*. Bergen: Universitetet i Bergen, Institutt for informasjons- og medievitenskap, 2018. ISBN 9788230837108.

Avhandlingen bygger bro mellom to tradisjoner: Moderne skandinavisk Holberg-forskning og moderne skandinavisk retorikkforskning. Hovedmålet er å se hvordan retorikkfaget kan få oss til å lese Holberg på nye måter, og lære oss noe nyttig om retorikkhistorien ved å se på Holbergs plass i den.

I tillegg har et mål med avhandlingen vært å få perspektiver på problemstillinger retorikkfaget forholder seg til i vår egen tid. For eksempel ble en av avhandlingens artikler (om ytringskultur, skrevet med Helge Svare) gjenstand for en lengre debatt i Aftenposten.

Det gjennomgående retoriske perspektivet i avhandlingen er handlingsperspektivet. Det vil si at retorikk kan brukes til å studere hvordan vi handler med kommunikasjon. Det tas til orde for et flerstemt og dynamisk handlingsperspektiv. Det skiller seg noe fra tradisjonell retorikk, hvor man ofte legger vekt på kommunikasjon med klar intensjon, rettet mot overbevisning.

Begrepet "ytringskultur" brukes som analyseredskap på Holbergs livslange didaktiske prosjekt, siden svært mange av hans tekster handler om hvordan vi ytrer oss. Ideen om "ytringskultur" stammer fra en av avhandlingens artikler, "Ytringskultur bør finde sted" hvor begrepet brukes som et redskap til å forstå samtidige debatter om ytringsfrihet og ytringsansvar.

I avhandlingen fremmes flere perspektiver som er nye for Holbergforskningen. Det vises bl.a. at Holbergs retorikksyn har basis i hans særegne naturrettstilfilosofi og derfor kan betegnes som et naturrettlig retorikksyn. Det innebærer et bestemt syn på søken etter rasjonalitet og situasjonlighet på samme tid.

En teoretisk nyvinning er at Quentin Skinners retorisk forankrede, historiske metode kombineres med det sentrale begrepet fra ny-historiker Stephen Greenblatt om forhandlinger. Disse to teoretikerne er ikke brukt i kombinasjon før, og det argumenteres for at det er nyttig for retorisk analyse. Skinners perspektiv på intensjonalitet og Greenblatts mer nyanserte språksyn, gir rom for en rikere og mer nyansert retorisk lesning av stykker som Den Politiske Kandstøber.

Avhandlingen består av fem fagfelleverderte artikler som alle er publisert, samt en innledende kappe.

Koirala, Samiksha. / *Gender representations in the Nepali press during pre-conflict, conflict and post-conflict periods. Examining gender coverage in Nepali newspapers of 1994-2014.* Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon, 2018, 258 s.

Maoistopprøret i Nepal er en av de største væpnede konfliktene den sørasiatiske regionen. «Horisontal ulikhet» med både etniske og sosiale dimensjoner har blitt ansett for å være de største årsakene til konflikten, men kjønnsulikhet i det nepalske samfunnet var også en årsak til konflikten. Samiksha Koiralas studie av nyhetshistorier fra tre forskjellige aviser viser at antallet kvinner og kvinnerelaterte temaer økte under konflikten. Likevel tyder funnene på at gevinsten konflikten ga, ikke varte da krigen tok slutt.

Denne studien undersøker kjønnsrepresentasjon i nyhetshistorier i tre tidsperioder (før, under og etter konflikt) over en periode på 20 år (1994-2014). Metodene inkluderer innholdsanalyse, narrativ analyse og dybdeintervjuer med redaktører.

Maoistopprøret i Nepal er en av de største væpnede konfliktene den sørasiatiske regionen. Den ti år lange konflikten ga kvinner en mulighet til å skape seg nye roller og nytt ansvar. Til tross for endringer i kjønnsrollemønsteret i nyhetshistoriene, fortsetter de fleste nyheter i den nepalske pressen å formidle kjønnsulikhet ved å fremstille kvinner i «feminine» roller og i mindre viktige deler av avisene og nyhetssjangrene.

Innholdsanalysen av omkring 4.000 nyhetshistorier (mellom 1994 og 2014) viser at kun omtrent 10% av de som ble sitert eller intervjuet var kvinner. «Kvinnens stemmer var stort sett fraværende i nyhetsreporterens arbeid, selv i perioden etter konflikten, da kvinner holdt 30% av setene i parlamentet», sier Koirala.

Müller, Kjartan Rekdal. / *Ting, steder, mennesker og historier. Digitale utforskninger av sjanger og teknologi.* Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon, 2018, 384 s.

Sjanger er en ofte oversett faktor i hvordan vi forstår utvikling og bruk av digitale medier og plattformer. Men hvordan kan vi forstå sjanger og den funksjonen det kan ha i design og utvikling av nye medieplattformer?

Kjartan Rekdal Müller har i sitt prosjekt vist hvordan vi kan modellere forholdet mellom sjanger og de underliggende tekniske plattformene i digitale medier. Videre har han demonstrert hvordan sjangerteori og denne modellen kan trekkes inn i forskningsbasert utviklingsarbeid av medieplattformer.

Arbeidet har skjedd i en vekselvirkning mellom teoriarbeid, case-studie og praktisk prototyping, og med digitale guider som utgangspunkt og case.

Namasinga, Florence. / *Sourcing in converged media spheres. A study of how print journalists in Uganda use social media in routine news coverage.* Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon, 2018, 310 s.

Ugandas udemokratiske ledere er blitt mer og mer opptatte av å kontrollere sosiale medier. Til tross for det viser Florence Namasinga i sin avhandling at Facebook og Twitter letter arbeidet for journalister og kan fungere som viktige nyhetskilder.

Mens populariteten til plattformer som Facebook og Twitter øker, vokser også sosiale mediers betydning for journalistikken. Despotiske ledere i udemokratiske land har blitt mer og mer opptatte av å kontrollere disse plattformene. Uganda har nylig innført en avgift på bruken av sosiale medier, som et virkemiddel for å begrense bruken av Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram og lignende.

Avgiften som på folkemunne kalles 'anti-sladres katt', truer uttryksfriheten til innbyggerne. Til tross for truslene mot sosiale medier, viser Florence Namasingas at plattformer som Facebook og Twitter letter arbeidet for journalister i udemokratiske land (som i Uganda) ved at journalister får tilgang til nyhetskilder som de ellers ikke ville hatt tilgang til. Samtidig viser Namasingas studie at sosiale medier faktisk kan være viktige nyhetskilder. En opposisjonspolitiker kan for eksempel få kontakt med journalister på sosiale medier, dersom deres tilgang til vanlige media er underlagt sensur.

Med bruk av forskjellige metodologiske innfallsvinkler fant Namasinga at sosiale medier er like viktige for journalistikken som for selve demokratiet i Uganda. Sosiale medier gir ugandiske borgere og journalister tilgang til både alternative og konvensjonelle medier. Imidlertid fant studiet også at den profesjonelle journalistikken utfordres av plagiat og dårlige kildehenvisninger fra ugandiske nyhetsredaksjoner i sosiale medier.

Namasingas studie bidrar til å styrke vår forståelse av sosiale mediers innflytelse på journalistikk i områder av verden der ytringsfriheten er sterkt begrenset. Funnene fra studiet bidrar til den begrensede forskningen på spillet mellom journalistikk og sosiale medier. Studien er et viktig bidrag for å forstå sosiale mediers relevans i strengt overvåkede samfunn.

Walulya, Gerald. / *Hybrid Journalism? An investigation into press coverage of elections in East Africa's one-party dominant states of Tanzania and Uganda*. Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon, 2018, 278 s.

Journalistiske reportasjer av politiske hendelser i postkoloniale Afrika har vært gjenstand for en god del akademisk oppmerksomhet de siste årene. Imidlertid har fokuset vært på den historiske utviklingen, og stort sett vært dominert av studier av individuelle land. I denne avhandlingen har Gerald Walulya derimot undersøkt i hvilken grad pressedekningen av de siste presidentvalgene i de ett-parti-dominerte statene Uganda og Tanzania reflekterer kandidatens agendaer. Agendasettingsteorien hevder at pressen bestemmer de fremtredende temaene og aktørene i den offentlige diskursen; Walulya har i sin avhandling undersøkt denne påstanden ved å analysere pressedekningen av valgkampanjene i 2015 og 2016 i henholdsvis Tanzania og Uganda.

Ved å intervju journalister og redaktører i Tanzania og Uganda, samt bruk av innholdsanalyse av to riksdekkende aviser i hvert land, har Walulya funnet at pressen ikke var den eneste aktøren som satte valgagendaen. Dette er i strid med agendasettingsteorien. Faktisk spilte både partier og kandidater nøkkelroller i å bestemme valgagendaen, noe som kom fram i analysen av pressedekningen. Det indikerer at pressen har hvilt tungt på dekningen av hendelser som ble iscenesatt av kandidatene. Den betydelige

agendasettingsrollen kandidatene fikk, mener Walulya i sin avhandling er en uunngåelig konsekvens av at journalistene arbeidet under vesentlige økonomiske, politiske og organisatoriske restriksjoner, som i sin tur førte til selv-sensur.

Walulyas forskning bidrar til vår vitenskapelige forståelse av styrkene og svakhetene ved agendasettingsteorien, i tillegg til vår bredere empiriske kunnskap om valgprosessene i Øst-Afrika, som er betydelig understudert.

Kruse, Kirsten Linnea. / *Bildebøker i multimodale og digitale lese- og skriveprosesser : Elevers skapende arbeid med skrivning, bilde, lyd og stemme*. Kristiansand: Universitetet i Agder, Institutt for Nordisk og Mediefag, 2018, 202 s. ISBN 9788271179014.

Avhandlingen er en kvalitativ og empirisk studie som gjør et dypdykk i elever og læreres arbeid med å lese og skape multimodale tekster innenfor sjangeren bildebøker. Teori om sosialsemiotikk og multimodalitet, som utgjør avhandlingens primære teoretiske rammeverk, handler om hvordan man kan skape mening i tekster ved å kombinere ulike uttrykksformer slik som skrift, tale, bilder og lyd.

Det empiriske materialet, som har blitt til gjennom et tett samarbeid mellom lærere og forsker, består primært i elevenes digitale bildebøker samt video-opptak fra klasserommet og fra evalueringssamtaler. Dette materialet er analysert i lys av sosialsemiotisk og multimodal teori, teori om bildebøker og lese- skrivepraksiser samt dialogisk og sosiokulturell læringsteori.

Målet med dette arbeidet har vært å skape en dypere praktisk og teoretisk forståelse for hva som skjer, når elever får opplæring i multimodale og estetiske uttrykksformer og gis mulighet til å uttrykke seg med bruk av bilde- og tekstskapingsverktøy på nettbrett. Prosjektet dokumenterer og analyserer en kompleks multimodal tekstskapingsprosess og viser frem utfordringer og muligheter. Lærerne opplever det tidvis som krevende å undervise, veilede og nærlese multimodale uttrykk. Analysen av prosessen viser allikevel hvordan lærere og elever gradvis kan bygge multimodal tekstkompetanse over tid gjennom digitale leseprosesser og litterære samtaler - og videre gjennom praktisk skapende arbeid.

Gjennom analysene av elevenes bildebøker blir det også tydelig at bilder, lyd og stemmebruk i høytlesing ofte tilføyer nyanser i form av en ekspressiv, poetisk og stemningsskapende dimensjon, som elevene ikke hadde vært i stand til å få frem med skrivning alene. Resultatene fra studien viser videre hvordan digital programvare for skrivning, lydproduksjon og bildeskaping i form av collager innebærer mulighet for å arbeide, prosessuelt, dynamisk og lekent med ulike tegntyper. På denne måten påvirker verktøyenes muligheter ideutviklingen, fantasien og det estetiske uttrykket i elevenes multimodale fortellinger.

Olsen, Karianne Sørgård. / *Tradisjonsforankrede og digitaldreide lokaljournalister. En hverdags sosiologisk studie av norsk lokaljournalistikk i en brytningstid*. Bodø: Nord Universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap, 2018, 363 s. ISBN 9788292958315.

Norsk lokaljournalistikk har gjennomgått omfattende endringer de siste årene, som følge av digital transformasjon og økonomiske nedgangstider. Journalistene selv står i et spenningsfelt mellom tradisjon og innovasjon. Denne avhandlingen undersøker hvordan lokaljournalistiske aktører erfarer sin profesjonelle hverdagsverden og sin yrkesrolle i en tid med digitale endringer, og hvilke spenninger som knytter seg til de intersubjektive erfaringene.

Gjennom semistrukturerte dybdeintervjuer med 16 lokaljournalister og redaktører, og med hverdags sosiologi som bærende teoretisk rammeverk, tematiserer avhandlingen hva endrede rammebetingelser har å si for lokaljournalistisk arbeidsmening, profesjonsforståelse, publikumssyn, stedsforankring og kvalitetsoppfatning. Analysene følger en fenomenologisk, fortolkende metode.

Analysen viser hvordan idealtypisk 'tradisjonsforankrede' og 'digitaldreide' journalister hierarkiserer mening, profesjonsverdier og journalistisk relevans svært ulikt. Mens tradisjonsforankrede lokaljournalister vektlegger en kritisk, demarkert og autonom journalistrolle i samfunnsoppdragets og nærhetens navn, betoner de digitalorienterte en mer folkelig, serviceorientert og formidlingsentusiastisk holdning.

Analysene viser videre at den målbare publikumsoppslutningen i nettaviser gjør lokaljournalistikken mindre lokalt innrammet. Avhandlingen peker også på at økte tempokrav medfører en spenning mellom skjermjournalistikk og utegående journalistikk, noe som har konsekvenser for nærhetsaspektet som tradisjonelt har vært lokaljournalistikkens særpreg og styrke. Arbeidsmessige krav medfører også resignasjon og mindre profesjonell tilknytning blant lokaljournalistene.

Overordnet er lokaljournalistikken og de lokaljournalistiske aktørene preget av en spenning mellom det som kan måles – publikumsoppslutning – og det som ikke lar seg måle – samfunnsmessig betydning. Avhandlingen peker inn mot en lokaljournalistikk hvor det lokale oppdraget er svekket, profesjonsverdiene er under press og den journalistiske tankegangen er blitt mer kommersialisert.

Larsen, Anna M. Grøndahl. / *Reporting extremism and the threat of terrorism in the digital age: News journalism and the boundaries of inclusion and representation*. Oslo: OsloMet – storbyuniversitetet, Institutt for journalistikk og mediefag, 2018, 201 s.

This dissertation explores the ways in which extremism and terrorism-related issues are shaped, dealt with and reported by legacy news media, and discusses the implications of the reporting for how issues pertaining to extremism and terrorism are possibly understood and dealt with. The dissertation consists of five individual papers (Part II) and a cover chapter (Part I) that together shed light on various aspects of journalism practice concerning these issues. Empirically, the dissertation is based on in-depth interviews with editors and journalists in Norway and quantitative and qualitative analyses of news texts published in Norwegian newspapers throughout a two-year period, supplemented with qualitative

textual analyses of metadebate in news content and online comments sections regarding journalistic practices in reporting extremism.

Journalistic practices concerning the inclusion of voices and forms of depictions in reporting of extremism and terrorism-related issues—including normative debates on how the news media should draw boundaries of inclusion and representation—are explored from different angles across the various parts of the dissertation. The findings contribute insights into how the role of the news media and boundaries of inclusion and representation are negotiated and drawn in the intersection between journalists and journalistic conventions, and the wider political, cultural, and technological contexts journalism is shaped within. The findings elucidate questions regarding boundaries at various stages throughout the journalistic process, and how aspects of the digital media environment impact these boundaries. This include whether or not issues should be reported in the first place; with what intensity; how issues and actors should be framed and contextualized; which actors should be granted a voice; and the relative emphasis of different views and perspectives in news output. How these questions are assessed and enacted throughout the journalistic process comprise a number of implicit and explicit concerns pertaining to what news is and should be, including newsworthiness and ethics, the role of journalism in society, and journalism's embeddedness in a broader media ecology.

In terms of the implications of the digital media environment on journalism practice, the findings point to adaptation rather than disruption, where established roles, norms and practices remain important, but are adapted to the participatory and networked features of the broader media environment. The findings furthermore point to how the news media seek to inform national audiences of perceived societal threats, actively defend core societal norms and values, and police boundaries of legitimate debate. In emphasizing a monitorial, collaborative, and ritualistic role, and, to a lesser extent, a facilitative role, legacy journalism prevents legitimizing extremist views and actors. Simultaneously, the coverage underscores the threat of terrorism from extremist groups as a severe and persistent social challenge that requires extensive preventive measures.